

Tale ved fredsdemonstration 5. marts 2022

Bertel Thorvaldsens Plads ved Christiansborg

af Palle Bendsen, Forbyd Atomvåben - ICAN i Danmark

Jeg undrer mig over, at krigen har en mærkelig tiltrækning, jeg bliver suget ind i en malstrøm af ubærlige fortællinger, militærstrategiske kalkulationer og en væg-til-væg-dækning af krigen. Oven i det politikeres analyser - af forskellig kvalitet - blandet med eksperter, der ser nogenlunde ens på tragedien.

Og jeg er selv blevet amatørmilitæranalytiker og Ukraine-specialist på mindre end en uge. Jeg kan næsten ikke kende mig selv igen – og så har jeg alligevel oplevet det flere gange før - lige fra min tidlige barndom.

Invasjonen i Ukraine minder mig meget om invasionen i Ungarn i 1956

Cuba-krisen i efteråret 1962, hvor jeg var femten år og kunne læse en leder i det lokale dagblad med overskriften *Hellere død end rød*. Redaktøren var heroisk på mine og alle andre menneskers vegne og så hellere verden gå under med et brag end at skulle leve i et land domineret af Sovjetunionen.

I dag hører jeg igen politiske kandestøbere, der enten ikke har sat sig ind i, hvad en atomkrig ville betyde for livet på vores planet – eller også er de lige så kyniske som min ungdoms chefredaktør.

Det er det, jeg vil fokusere på her: At se i øjnene: Det, der *kan* ske, men som ikke *må* ske. At krigen ved en fejl eller bevidst springer fra en krig i Ukraine til at blive en krig, der involverer de store atommagter.

Krigen i Ukraine er allerede forfærdelig, invasionen er et brud på Folkeretten, og der er allerede formodede overtrædelser af krigens love. Men intet kan måle sig med en atomkrig.

Atomvåbnene er i dag 25-50 gange kraftigere end de to, der faldt over Hiroshima og Nagasaki i 1945. Hvis 10-15 sprænghoveder rammer New York og Moskva, så vil der på 1/1000 sekund udvikles en temperatur som på Solens overflade i en radius af 6 km, som får alt til at fordampe. I en større radius vil der opstå storme med vindhastigheder på 900 km/t, som vælter alt. Og i en større radius vil alt brænde, som kan brænde. Al ilt forsvinder i området. I New York vil 12-15 mio. dø på ½ time.

Ildstorme vil sende så store røgskyer op i atmosfæren, at solens lys bliver blokeret i en grad, så temperaturen falder 10-20 grader eller mere, og fotosyntesen går i stå i en grad, så økosystemerne kollapse, og fødevareproduktionen slår fejl, og milliarder af mennesker vil dø af sult.

Den internationale kampagne til afskaffelse af atomvåben, ICAN, forbinder over 600 organisationer i hele verden. Det lykkedes i 2017 at få vedtaget en FN-traktat om forbud mod atomvåben, som trådte i kraft i januar 2021.

Vi synes der er et håb i det. Men der skal rigtig meget til, inden de lande der besidder eller huser atomvåben tilslutter sig traktaten. De lande, der som Danmark føler sig beskyttet af USA's, Frankrigs og Storbritanniens atomvåben er lige så modvillige.

For to år siden var der et par mennesker, der tog initiativ til det, der blev til netværket Forbyd Atomvåben - ICAN i Danmark, som i dag består af en lang række fredsgrupper og Miljøbevægelsen NOAH, som jeg kommer fra.

Den danske regering afviser traktaten, selv om man gerne ser atomvåben afskaffet. Man vil hellere bruge et *andet* instrument, nemlig ikke-spredningsaftalen NPT, som har været rammen om en væsentlig reduktion af atomvåbenarsenalerne, men den har ikke forhindret en modernisering af arsenalerne – og forhandlingerne er i øvrigt gået i stå.

Alligevel ønsker regeringen amerikanske tropper stationeret i Danmark, selv om man aldrig vil kunne få at vide om de har atomvåben med.

Et stort flertal i Folketinget ser ud til at bevæge sig hen imod en forsvarsaftale, som vil indebære en væsentlig oprustning.

Jeg kan ikke redegøre for den kortslutning, som er ved at ske: Samtidig med at vi kan se, hvad militær magt kan udrette af lidelser og ødelæggelser, så griber man til at sende flere våben til området og lægge planer for oprustning.

Jeg vil opfordre til at finde ud af, at når det *ikke* må ske, hvad skal vi så gøre for at *undgå* det?

I øjeblikket ligner det det, der skete i optakten til 1. verdenskrig, hvor arbejderpartierne i mange lande – og først og fremmest Tyskland og Frankrig – forlod deres antimilitaristiske holdning og blev en del af en nationalisme, der gjorde krigen mulig.

Der spenderes i dag over 13.000 mia. DKK på militær om året.

Det er 36 mia. om dagen.

Af disse ubegribelige summer bruger NATO-landene 56 % og Rusland 3 %

Så, ATOMVÅBEN nej tak og OPRUSTNING! Nej tak.

Jorden er rund, fælles og udelelig, når det kommer til stykket, og det er på tide, vi handler herefter.

Men vi har brug for mod, og vi har brug for udholdenhed for at komme derhen, hvor vi gerne vil være, hvor i stedet for oprustning bruger midler og kræfter til fredsforskning og konfliktløsning. Verden kan få mere fred ad den vej end med avancerede krigsfly og raketter.

Tak for ordet